

สถานการณ์ คุณภาพสิ่งแวดล้อมและ ภาวะมลพิษ

คุณภาพแหล่งน้ำจืด

ในปี พ.ศ.2550 จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายสำคัญ 49 สาย และแหล่งน้ำนิ่ง 4 แห่ง (กวีานพะเยาบึงบอระเพ็ด หนองหาน และทะเลสาบสงขลา) โดยกรมควบคุมมลพิษและประเมินสถานการณ์โดยใช้ดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไป (WQI) พบว่า คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 19 พอใช้ ร้อยละ 35 เสื่อมโทรม ร้อยละ 44 และเสื่อมโทรมมาก ร้อยละ 2 เมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพน้ำ 3 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2550 พบว่า คุณภาพน้ำโดยรวมมีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง โดยพิจารณาจากจำนวนแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมเพิ่มขึ้น และแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ลดลง พารามิเตอร์สำคัญที่ทำให้แหล่งน้ำเสื่อมโทรม คือ ความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) ออกซิเจนละลาย (DO) แบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม (FCB) แอมโมเนีย (NH₃) และการปนเปื้อนของแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) คิดเป็นร้อยละ 30, 19, 17, 17 และ 16 ตามลำดับ

ปี พ.ศ.2550 คุณภาพน้ำของแหล่งน้ำโดยรวมในแต่ละภาค ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือแหล่งน้ำส่วนใหญ่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้แหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ดีและเสื่อมโทรม มีจำนวนใกล้เคียงกันส่วนภาคกลาง แหล่งน้ำส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม พารามิเตอร์สำคัญที่ไม่ได้มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินสำหรับภาคเหนือ ได้แก่ ความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ภาคกลาง ได้แก่ ความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ออกซิเจนละลายต่ำปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มและกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ แอมโมเนีย และความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ภาคตะวันออก ได้แก่ ออกซิเจนละลายต่ำและค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ภาคใต้ ได้แก่ ความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ และออกซิเจนละลายต่ำทั้งนี้ แหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ในปี พ.ศ.2549 และคุณภาพน้ำลดลงเป็นเสื่อมโทรมในปี พ.ศ.2550 ได้แก่ แม่น้ำท่าจีนตอนบน กุยบุรี มูล ลำชี เสิ่ว เลย นครนายก ระยองตอนล่าง บางปะกงปราจีนบุรี ปากพนัง ทะเลน้อย ทะเลหลวง และตรัง โดยพารามิเตอร์สำคัญที่ทำให้คุณภาพน้ำของแหล่งน้ำต่ำลงอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมคือ ค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ส่วนแม่น้ำลำตะคองตอนล่างบริเวณ

อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพน้ำยังคงอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมากเหมือนปีที่ผ่านมาสาเหตุที่ทำให้คุณภาพน้ำของประเทศเสื่อมโทรมพบว่ามาจากน้ำเสียชุมชนรองลงมาเป็นน้ำเสียอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมตามลำดับ

คุณภาพน้ำทะเล

จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งทั่วประเทศปี พ.ศ.2550 จำนวน 240 สถานี โดยกรมควบคุมมลพิษ (2550) ในช่วงฤดูแล้ง (มีนาคม) และฤดูฝน (มิถุนายน) และประเมินสถานการณ์โดยใช้ดัชนีคุณภาพน้ำทะเล พบว่ามีสถานีที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ร้อยละ 12 ดี ร้อยละ 49 พอใช้ ร้อยละ 36 เสื่อมโทรม ร้อยละ 2 และเสื่อมโทรมมาก ร้อยละ 1 เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพน้ำทะเล 3 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ 2548 - 2550 พบว่าคุณภาพน้ำทะเลโดยรวมมีแนวโน้มดีขึ้น โดยคุณภาพน้ำทะเลที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมและเสื่อมโทรมมากลดลง อย่างไรก็ตามคุณภาพน้ำบริเวณปากแม่น้ำสายหลัก 3 สาย (เจ้าพระยา ท่าจีน และบางปะกง) ยังคงมีสภาพเสื่อมโทรมเหมือนปีที่ผ่านมาส่วนปากแม่น้ำแม่กลองคุณภาพน้ำดีขึ้น

ปี พ.ศ.2550 บริเวณที่มีคุณภาพน้ำทะเลเสื่อมโทรมส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อ่าวไทยตอนใน ได้แก่ บริเวณปากคลอง 12 ธันวาคม หน้าโรงงานฟอกย้อม กม. 35 ปากแม่น้ำเจ้าพระยา ปากแม่น้ำท่าจีน และปากแม่น้ำบางปะกง โดยปัญหาที่พบยังคงเป็นปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) ฟีคอลโคลิฟอร์ม (FCB) เอ็นเทอโรคอกไค ไนเตรท (NO_3) และฟอสเฟต (PO_4^{3-}) มีค่าสูงกว่ามาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล และปริมาณออกซิเจนละลาย (DO) ต่ำกว่ามาตรฐานฯ สาเหตุที่ทำให้คุณภาพน้ำทะเลบริเวณนี้มีคุณภาพเสื่อมโทรม เนื่องจากเป็นแหล่งรองรับน้ำเสียโดยตรงจากอุตสาหกรรมและชุมชนซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีการบำบัดน้ำเสียที่เหมาะสมและเพียงพอ นอกจากนี้ยังพบว่าพื้นที่อ่าวไทยฝั่งตะวันออก (ตลาดนาเกลือ) และฝั่งอันดามัน (บริเวณหาดชาญดำริ ปากน้ำระนอง) มีคุณภาพน้ำทะเลเสื่อมโทรม ส่วนพารามิเตอร์อื่นๆพบสารแขวนลอยและโลหะหนัก (เหล็ก และสังกะสี) มีค่าสูงเกินมาตรฐานฯ ในบางพื้นที่ และบริเวณชายหาดท่องเที่ยวปากคลอง ปากแม่น้ำ และท่าเทียบเรือ มักพบขยะและคราบน้ำมันลอยอยู่บนผิวน้ำ

คุณภาพอากาศ

คุณภาพอากาศของประเทศไทยปี พ.ศ.2550 ยังคงมีปัญหามลพิษทางอากาศอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงต้นปีซึ่งพื้นที่ภาคเหนือประสบกับปัญหามลพิษหมอกควัน ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน ปัญหามลพิษหลักยังคงเป็นฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอน (PM_{10}) หรือฝุ่นขนาดเล็ก พื้นที่ที่มีปัญหาได้แก่ สมุทรปราการ สระบุรี (หน้าพระลาน) เชียงใหม่ นครราชสีมา และลำปาง

ปัญหาของลงมาคือ ก๊าซโอโซน (O₃) ซึ่งเกินมาตรฐานในหลายพื้นที่ เช่น กรุงเทพมหานคร สระบุรี พระนครศรีอยุธยาปทุมธานี และระยอง ซึ่งเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมหลัก ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) และฝุ่นรวม (TSP) เกินมาตรฐานเล็กน้อย เป็นครั้งคราวส่วนสารมลพิษอื่นๆ เช่น ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂) ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO₂) และสารตะกั่ว (Pb)ยังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

พื้นที่ที่มีปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอน (PM10) ปี 2549-2550

พื้นที่	ปี 2549		ปี 2550		บริเวณที่มีปัญหา
	ต่ำสุด-สูงสุด (มคก./ลบ.ม.)	จำนวนครั้งที่ เกิน มาตรฐาน ⁽¹⁾ (ร้อยละ)	ต่ำสุด-สูงสุด (มคก./ลบ.ม.)	จำนวนครั้งที่ (มคก./ลบ.ม.) (ร้อยละ)	
สมุทรปราการ	16.6 - 282.6	25.6	10.5 - 461.5	16.4	อำเภอเมือง อำเภอบางพลี และอำเภอพระประแดง
สระบุรี	9.8 - 298.2	20.9	17.3 - 302.2	14.7	ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
เชียงใหม่	10.9 - 248.8	3.2	10.3 - 396.4	8.8	อำเภอเมือง
นครราชสีมา	29.9 - 209.0	12.2	31.3 - 173.6	7.0	อำเภอเมือง
ลำปาง	7.6 - 252.6	2.8	10.6 - 255.3	6.5	อำเภอแม่เมาะ และอำเภอเมือง

ที่มา : รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2549 กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ (1) : มาตรฐานฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอน เฉลี่ย 24 ชั่วโมง ไม่เกิน 120 มคก./ลบ.ม.

สถานการณ์ระดับเสียงของประเทศไทย ผลการติดตามตรวจสอบระดับเสียงในปี พ.ศ.2550 โดยสถานีตรวจวัดระดับเสียงในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 14 สถานี พื้นที่ต่างจังหวัด 16 สถานี และจุดตรวจวัดชั่วคราวในกรุงเทพมหานคร 20 จุด พบว่าระดับเสียงในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีค่าลดลงจากปีที่ผ่านมาเล็กน้อย ส่วนพื้นที่ในต่างจังหวัดส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

ขยะมูลฝอยชุมชน

ในปี พ.ศ.2550 มีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนทั่วประเทศประมาณ 14.72 ล้านตัน หรือวันละ 40,332 ตัน (ยังไม่รวมข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยก่อนนำมาทิ้งในถัง) เพิ่มขึ้นจากปี 2549 ประมาณ 0.12 ล้านตัน หรือร้อยละ 1 อย่างไรก็ตาม ปริมาณขยะมูลฝอยต่อคนต่อวันเฉลี่ยทั่วประเทศยังคงอยู่ที่ประมาณ 0.65 กิโลกรัมต่อคนต่อวันในเขตกรุงเทพมหานครมีปริมาณขยะมูลฝอยที่เก็บขนได้วันละ 8,532 ตัน คิดเป็นร้อยละ 21 ในขณะที่ปริมาณขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลและเมืองพัทยา มีประมาณวันละ 13,600 ตัน คิดเป็นร้อยละ 34 และนอกเขตเทศบาลซึ่งครอบคลุมพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด มีประมาณวันละ 18,200

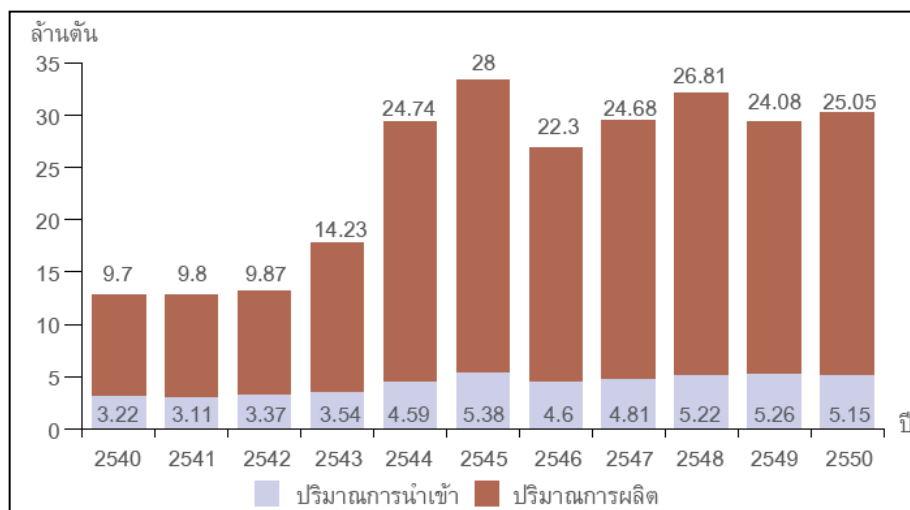
ตัน คิดเป็นร้อยละ 45 ของปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศ ขยะมูลฝอยทั่วประเทศ ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการประมาณ 14,432 ตันต่อวันหรือคิดเป็นร้อยละ 36

ของเสียอันตราย

ในปี พ.ศ.2550 มีปริมาณของเสียอันตรายเกิดขึ้นประมาณ 1.849 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2549 ประมาณ 16,500 ตัน ของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรม ซึ่งมีประมาณ 1.44 ล้านตัน ส่วนของเสียอันตรายจากชุมชนมีประมาณ 0.409 ล้านตัน (รวมมูลฝอยติดเชื้อ 37,000 ตัน)โดยของเสียอันตรายร้อยละ 67 เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และภาคตะวันออก

สารอันตราย

ในปี พ.ศ.2550 มีปริมาณการนำเข้าสารเคมีจากต่างประเทศและผลิตสารเคมีในประเทศ 30.20 ล้านตันเป็นสารเคมีที่ผลิตในประเทศ 25.05 ล้านตัน และสารเคมีนำเข้าจากต่างประเทศ 5.15 ล้านตัน เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2549 พ การนำเข้าสารเคมีลดลงร้อยละ 2 และการผลิตในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 4

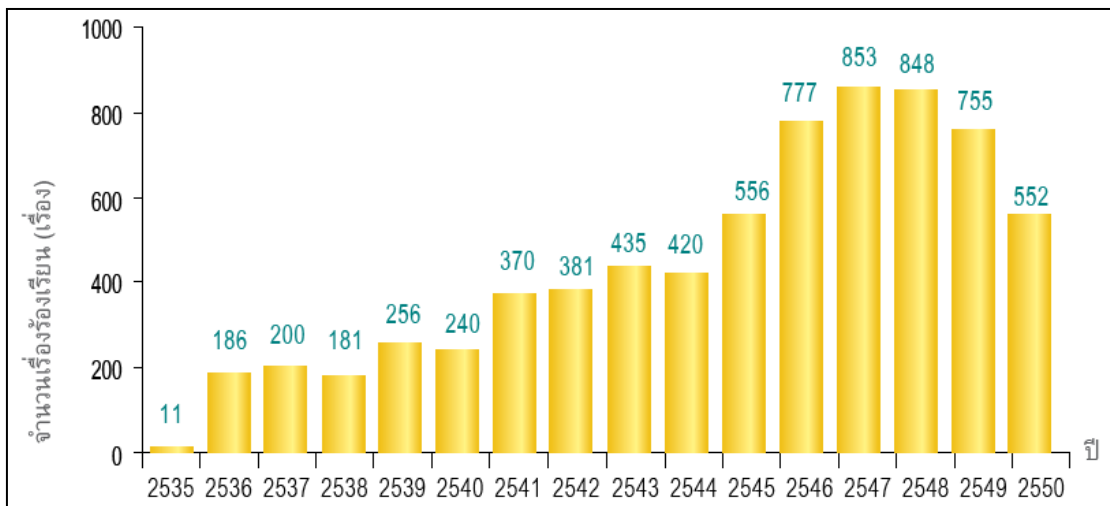
ปริมาณการนำเข้าและผลิตสารเคมีในประเทศไทยปี 2540 – 2550

ที่มา : 1. ปริมาณการนำเข้าปี 2550 รวบรวมข้อมูลจากสถิติปริมาณการนำเข้าสารเคมี กรมศุลกากร (www.customs.go.th)

2. ปริมาณการผลิต หมายถึง ปริมาณการผลิตที่โรงงานแจ้งต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรมและการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ปี 2550 (คาดการณ์จากข้อมูลปริมาณการผลิตสารเคมีของโรงงานประเภทที่ 42 (1) สำนักวัตถุอันตราย กรมโรงงานอุตสาหกรรม)

การร้องเรียนปัญหามลพิษ

จากการรวบรวมสถิติข้อมูลเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหามลพิษของส่วนราชการที่ให้บริการรับแจ้งเรื่องเรียน พบว่าหน่วยงานที่มีจำนวนเรื่องเรียนมากที่สุด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 5,692 เรื่อง รองลงมา ได้แก่ ศูนย์บริการประชาชน สำนักนายกรัฐมนตรี จำนวน 2,314 เรื่อง และกรมโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 662 เรื่อง โดยปัญหามลพิษที่มีการร้องเรียนมากที่สุด ได้แก่ มลพิษทางอากาศและเสียง สำหรับการร้องเรียนปัญหาด้านมลพิษมายังกรมควบคุมมลพิษ ในปี 2550 มีจำนวนทั้งสิ้น 552 เรื่อง ลดลงจากปี 2549 จำนวน 203 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 27 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้กำหนดแนวปฏิบัติการดำเนินการเรื่องร้องเรียน เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพตั้งแต่ปี 2548 นอกจากนี้มีการแต่งตั้งข้าราชการสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1-16 และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด (ทสจ.) ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ดำเนินการติดตามตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษและดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ด้านมลพิษในเขตพื้นที่ ดังจะเห็นได้จากจำนวนเรื่องร้องเรียนที่เข้ามายังกรมควบคุมมลพิษในพื้นที่ต่างจังหวัด มีแนวโน้มลดลง ประกอบกับมีการประสานงานการแก้ไขปัญหาระหว่างกรมควบคุมมลพิษ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนที่ได้รับความสะดวกอย่างใกล้ชิด ดังจะเห็นได้จากสถิติการให้ความช่วยเหลือร่วมตรวจสอบและแก้ไขปัญหามลพิษที่ถูกร้องเรียนในพื้นที่ต่างจังหวัดเพิ่มสูงขึ้นนับตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา

ที่มา : รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2549 กรมควบคุมมลพิษ

จำนวนเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ ระหว่างปี พ.ศ.2535 – 2550

จากการร้องเรียนข้างต้น พบว่าจังหวัดที่มีการร้องเรียนสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ สมุทรสาคร นครปฐม และนนทบุรี ตามลำดับ โดยมีจำนวนเรื่องร้องเรียนรวม 374 เรื่องคิดเป็นร้อยละ 68 ของเรื่องร้องเรียนปัญหามลพิษทั่วประเทศ เนื่องจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นศูนย์กลางความเจริญของประเทศ จึงเป็นเหตุให้มีการร้องเรียนเป็นจำนวนมาก